

создавање обединета команда на сите партизански одреди на Грција, потчинета на блискоисточната англиска воена команда, ЕЛАС ја изгуби својата самостојност и, со потпишувањето на Ливантскиот и Казертскиот договор, според кои, со првиот, официјално се повикува англиската војска да учествува во борбите за ослободување на земјата, а со вториот НОВ на ЕЛАС му се

потчинува на англискиот генерал Скомби, — судбината на НОД беше запечатена. Натаму авторот се осврнува на разните фази на НОВ, ослободувањето на земјата од единиците на ЕЛАС, на воената интервенција на Англија во декември 1944 година и капитулацијата на ЕЛАС, што значеше и крај на НОД.

Р. К.

„Dokumenta të shekullit XV për historinë e shqipërisë. Tiranë 1967

Институтот за историја и јазик при државниот Универзитет во Тирана, со цел посестрано да го изучи историското минато на албанскиот народ, формира екипи од научни работници кои ги изучуваат изворните документи што се однесуваат до албанската историја. Тие изворни материјали, собрани во разни европски и други центри, се публикуваат од страна на Институтот како документи во оригинал, а напоредно и во превод, за сите историски периоди. Со оваа работа, Институтот им овозможува на научните работници да ги ползуваат овие материјали за своите научни трудови, а од друга страна, со ова се фрла светлина врз многу настани што воопште не се обработени во досегашната историографија.

Вакви публикации на изворни материјали се издадени скоро за сите историски периоди, почнувајќи од најстарите времиња. Овие документи се во четвртиот том на изворни материјали за периодот 1479—1506 година, т.е. од времето на попаѓањето на последните албански градови под турска власт. Овој период одбележува развиток на вооруженото движење на албанскиот народ за враќање на изгубената слобода. Треба да се подвлече дека во оваа публикација од околу 300 страни, 250 страни им се посветени на изворните материјали од европските архиви. Последните 40 страници се исполнети со регистарот на имиња и со библиографија. Во овие објавени документи не се опфатени патописните

материјали. Сите овие документи се создадени надвор од пределите на селени со албанско население, од страна на заинтересирани кругови и држави за борба против турската власт на Балканскиот Полуостров. Авторите на овие материјали се луѓе отстрана, во служба на една или на друга заинтересирана држава за односните предели.

Материјалите се пообемни за времето на честите движења и настани кај албанскиот народ, кое ги заинтересирало и европските држави. Токму затоа овие материјали не ги обработуваат подеднакво сите настани кај албанскиот народ, туку зависно од интересите на соодветни држави. Исто така, материјалите се и територијално ограничени, затоа што во нив се опфатени интересите на соседните европски држави. Треба да се подвлече, дека овие материјали се повеќе од политички и воен карактер, доколку за општествено-економскиот аспект на настаните помалку се зборува.

Од сите документи објавени во оваа публикација, се издвојуваат три главни извори на тогашните хроничари, како што се: годишниците на Доменико Малипиерос, ракописот на Стефано Магно, како и дневниците на Марино Санутос. Во дневниците на Санутос наоѓаме материјали за вооруженото движење на албанскиот народ од 1499—1506 година, раководено од внукот на Скендербег, Ѓерѓ Кастриота-Младиот. Во овие дневници се опишуваат настани на југ од Валона, каде што се бореле

Химариотите против турската власт за зачувување на племенската демократија, но таа борба наидувала на безбројни пречки од Млетачката Република. Годишниците на Доменико Малипиерос го опфаќаат периодот од 1457—1500 година, па по сè изгледа дека не се потполни и можат да не стават во сомневање, во тие пропуштени материјали да не се крие нешто значајно. Ракописот на Стефано Магно е базиран врз разните извештаи, што овој автор успеал да ги собере. Меѓутоа, кај него се точно означени датите на одделни настани. Овие документи се значајни за настаните од времето на доаѓањето на синот на Скендербег во Албанија од 1481 година, како и за натамошните настани. Во овие документи има и обмен материјал што ни овозможува да ги следиме настаните во планинските зони на Химара.

Значењето на овие материјали за албанската историографија, па и за

соседните народи е многу големо. Врз основа на овие документи може да се создаде претстава за политичката историја на албанскиот народ за првите два века од неговото попаѓање под турска власт. Во споредба со премолченото минување на старата историографија преку настаните од овој период, денес врз база на овие материјали можеме да имаме јасна слика за вооружениот отпор и за ослободителното движење на албанскиот народ за овој период. Овие материјали, собрани во европските архиви, даваат преглед на периодите кога албанското движење стапува во врска со европските држави, кои одвреме-навреме биле во војна со Турција. Врз база на севе ова, може да се заклучи дека ваквите објавени документи се голем придонес кон научното расветлување на средновековната историја на албанскиот народ.

III. P.

Нови податоци за востанието на Комитопулитe во Македонија, 969 година

(Stjepan Antoljak, *Miscellanea mediaevalia Jugoslavica*. Годишен зборник на Филозофскиот факултет на Универзитетот во Скопје, кн. 20. Скопје 1968, стр. 113—195)

Трудот на проф. д-р Стјепан Антољак „*Miscellanea mediaevalia Jugoslavica*“ всушност претставува збир на повеќе научни прилози што осветлуваат нерешени проблеми од средновековната историја на народите на Југославија.

Својот труд авторот го поделил на повеќе делови и подделови. Првиот дел ѝ го посветил на историјата на средновековната Словенија. Во овој дел С. Антољак се обидел да го расветли, врз база на нови согледувања на изворите, проблемот околу „*Marca Vinedorum*“ и „*Winidorum marca*“. Уште од почетокот авторот нагласил дека е неприфатлива претпоставката дека во VII век постоела т.н. „*marca Vinedorum*“ или „*Slovansko krajino*“. Врз база на изворите, Антољак дошол до заклучок дека Карло Велики, иако создал пове-

ќе марки, не ја створил и „словенската марка“ или „краина“, бидејќи таа била формирана дури во 864 година. Таа била т.н. „*Winidorum marca*“. Оваа марка, според авторот, кралот Лудовик, заедно со другите марки, му ја доделил во 865 година на својот син Карломан. Антољак со право заклучува дека, ако постоела „марката што требало да се однесува на Карантанија“, тогаш сигурно би се наоѓала во списокот на „*Conversio Bagoariorum et Carantonorum*“, кој пак бил создаден во 871 година.

И кнезот „Jngo“ го привлекол вниманието на проф. С. Антољак. Овој кнез сè до 1936 година, наведува авторот, egzistirал во словенечката историографија. Врз база на изворните податоци од т.н. „*Conversio Bagoariorum et Carantonorum*“, авторот утврдил дека меѓу кнезовите